Datum	:	13 juli 2023
Uw kenmerk	:	-
Ons kenmerk	:	2023 - GMAB - 55
Zaaknummer	:	-
Contactpersoon	:	C. van Eert, bestuurlijk opdrachtgever Groene groeiregio
Telefoonnummer	:	-

Onderwerp: Aanbiedingsbrief regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en informatie aanvullende rol in transitie landelijk gebied.

Geacht college van Burgemeester en Wethouders,

Namens het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bieden wij u het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen met bijlagen aan. Het algemeen bestuur vraagt u om het regioarrangement ter besluitvorming voor te leggen aan uw gemeenteraad. Ook ontvangt u informatie over de aanvullende rol van de Groene Metropoolregio in de transitie van het landelijk gebied met het verzoek om dit te delen met uw gemeenteraad.

1. Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Aanleiding
Het Rijk maakt eind 2023 met alle provincies in zogenoemde Ruimtelijke arrangementen afspraken over hoe zij, in gezamenlijkheid met andere overheden, opgaven op het gebied van wonen, bereikbaarheid, energie, economie, landbouw en natuur, ruimtelijk kunnen inpassen. Het Rijk vraagt provincies hiervoor een Ruimtelijk voorstel te doen. De provincie Gelderland heeft besloten haar Ruimtelijk voorstel vanuit haar zeven regio's op te bouwen via regioarrangementen. Eén van deze zeven regioarrangementen is het regioarrangement Groene Metropoolregio. Namens en in samenwerking met alle achttien gemeenten, de provincie en de waterschappen heeft de Groene Metropoolregio deze uitvraag uitgevoerd in de eerste helft 2023. Hierover zijn in de regio diverse bestuurlijke overleggen georganiseerd en ook bijeenkomsten voor raadsleden.

Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Het regioarrangement Groene Metropoolregio beschrijft de ambities, doelen en opgaven voor de fysieke leefomgeving. De ruimtelijke thema's zijn in regioarrangement via drie (nationale) verhaallijnen uitgewerkt: landbouw en natuur, klimaat, energie en (circulaire) economie, leefbare steden & dorpen en mobiliteit. De Groene Metropoolregio heeft als belangrijke basis de verstedelijkingsstrategie gebruikt, die zij samen met de regio Foodvalley, de provincies Gelderland en Utrecht, de waterschappen en het Rijk heeft opgesteld en in 2022 door alle gemeenteraden is vastgesteld. De verstedelijkingsstrategie gaat over de ruimtelijke opgaven wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving richting 2030 en verder. Het regioarrangement is een aanvulling hierop en kent drie belangrijke uitbreidingen, te weten: natuur,

landbouw en klimaat, energie-infrastructuur en -transitie en circulaire economie. Deze thema's waren nog onvoldoende uitgewerkt in de verstedelijkingsstrategie en zijn onderdeel van de uitvraag van het Rijk aan de provincies.

NOVEX en andere ruimtelijke trajecten
Het regioarrangement is één van de sporen waar de Groene Metropoolregio samen met andere betrokkenen aan ruimtelijke plannen werkt. Een ander spoor is NOVEX. De Groene Metropoolregio en de regio Foodvalley zijn door het Rijk aangewezen als NOVEX-gebied en maken daarmee rechtstreeks afspraken met diverse ministeries over de grote ruimtelijke opgaven. De zestien NOVEX-gebieden in Nederland vragen vanwege de grote ruimtelijke opgaven en transities om een apart ontwikkelperspectief. Dit NOVEX ontwikkelperspectief is een (niet verplicht) interbestuurlijk programma is op basis van de Omgevingswet en verbindt onze regionale opgaven rechtstreeks aan de 22 nationale programma's van het Rijk. Bij NOVEX ligt de focus op de brede verstedelijkingsopgaven en de opgaven in het landelijke gebied (natuurversterking en landbouwtransitie). Ook het NOVEX ontwikkelperspectief bouwt voort op de verstedelijkingsstrategie. Het regioarrangement vormt voor de Groene Metropoolregio de inbreng voor het NOVEX ontwikkelperspectief.

Welke kansen biedt het regioarrangement?
Het regioarrangement is een horizontale (publiek – publieke) langjarige samenwerking in de geest van de Omgevingswet. Het wordt gebruikt als leidraad voor gesprekken tussen provincie, regio's, gemeenten en waterschappen. De Groene Metropoolregio heeft het regioarrangement als kans aan gegrepen om alle ruimtelijke opgaven in beeld te brengen. Voor de ene opgave is dit al verder uitgewerkt, dan voor een andere opgave. Het doel is om te komen tot een gedragen samenhangend beleid, waarmee wij als regio, ondanks de schaarste van de ruimte en de grootte van de opgave, groeien in balans. Doordat we al enkele jaren samenwerken in de verstedelijkingsstrategie (maar ook bijvoorbeeld via de RES, de Woondeal en de gebiedsuitwerkingen) hebben we inmiddels een gedeeld toekomstbeeld van de regio in 2030 en verder. We weten ook steeds beter welke investeringen en randvoorwaarden daarvoor nodig zijn. Dit heeft ook geleid tot betere bekendheid bij mede overheden en daarmee ook tot investeringen in gemeenten van de GMR (optellend tot ca. 450 miljoen) in de afgelopen drie jaar. Met het regioarrangement (en NOVEX ontwikkelperspectief) zijn wij goed voorbereid voor aansluiting op (actuele en toekomstige) ondersteunende programma's van het Rijk en provincie. Het regionale en bovenlokale beeld van de ruimtelijke opgaven helpt gemeenten bij het invulling geven aan hun lokale omgevingsbeleid.

<u>De ruimtelijke opgaven in onze regio zijn groot en urgent en de ruimte is schaars</u>
Alleen ruimtelijk inpassen is niet genoeg. Om onze regio in balans te laten groeien: 'meer landschap, meer stad', is het nodig om creatief om te gaan met de ruimte, keuzes te maken, slim te clusteren en middelen te organiseren. Het regioarrangement agendeert deze keuzes en benodigde middelen bij onze partners en helpt uitvoering (versneld) mogelijk te maken.

Actualisatie en verbreding van de verstedelijkingsstrategie biedt kansen

De verstedelijkingsstrategie is gebaseerd op de vier opgaven wonen, mobiliteit, economie en leefomgeving. Over de urgente opgaven als natuur- en landschapsontwikkeling, transitie landelijk gebied, klimaat, energie-infrastructuur en -transitie en circulaire economie zijn met de provincie en het Rijk nog geen afspraken gemaakt. Dit zijn wel belangrijke opgaven voor onze regio om in balans te groeien. Het regioarrangement is een belangrijk stap naar de realisatie van deze opgaven door samen ambities te formuleren hierin.

Samenwerking via regionale ruimtelijke ontwikkeling levert resultaat op

De Groene Metropoolregio kampt met een aantal grote uitdagingen en transitieopgaven. In het zoeken naar ruimtelijke oplossingen proberen we zoveel mogelijk te combineren: natuurontwikkeling met waterberging of energietransitie, wonen met recreatief uitloopgebied etc. Maar soms is het nodig om keuzes te maken.

Vervolgproces: beleid en uitvoering

De besluitvorming bij provincie en waterschappen loopt parallel aan de voorgestelde besluitvorming bij gemeenten. De reacties worden besproken en eventueel verwerkt in een aangescherpt regioarrangement. De vertegenwoordiging van de betrokken partijen nemen naar verwachting in december hier een besluit over. De regioarrangementen samen vormen de basis voor een Ruimtelijk voorstel dat provincie Gelderland in december aan het Rijk aanbiedt. Hierin laat de provincie zien hoe de landelijke en regionale opgaven ruimtelijk passen in Gelderland.

Parallel aan het traject dat de provincie met het Rijk doorloopt om tot een Ruimtelijk arrangement te komen, stellen de Groene Metropoolregio en de regio Food Valley samen met het Rijk (en provincie) het NOVEX ontwikkelperspectief en het bijbehorende uitvoeringsagenda op. Zoals aangeven vormt voor de Groene Metropoolregio het regioarrangement hier de inbreng voor. Naar verwachting zal het concept NOVEX ontwikkelperspectief in het najaar 2023 gereed zijn en ter besluitvorming aan de colleges van B&W aangeboden worden. De afspraken tussen Rijk, regio’s en provincie over NOVEX zullen eveneens einde 2023 beklonken worden.

De Groene Metropoolregio, de provincie en waterschappen gaan met gemeenten via gebiedsprogramma’s en in gebiedsprocessen aan de slag met de uitvoering van het regioarrangement. Gebiedsprocessen worden gestart in gebieden waar de ruimte(druk) gaat knellen. Deze gebieden vragen een aanpak (gebiedsproces) om met alle betrokkenen om slimme combinaties (clustering) van opgaven en/of keuzes in beeld te brengen. De gebiedsprogramma’s van de vier deelgebieden en omgevingsvisies van overheden zijn leidend. De samenwerking in de gebiedsprogramma’s biedt de mogelijkheid om lokale vraagstukken (boven)regionaal te agenderen en op te pakken.

De gebieden waar ruimtelijke opgaven goed combineren (en geen conflicterende ruimtevragen voordoen) brengen wij in het Verstedelijkingsprogramma[1] en/of in de NOVEX uitvoeringsagenda[2] tot uitvoering.
De gebiedsprogramma's en -processen zijn voorbereidend en faciliterend. Gemeenteraden besluiten over de daadwerkelijke doorvertaling in lokaal omgevingsbeleid en de daarbij horende investeringen.

Om bovenstaande beschreven ruimtelijke trajecten daadwerkelijk te gaan doorlopen worden colleges van B&W en gemeenteraden gevraagd om een besluit te nemen over het regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

2. Aanvullende rol Groene Metropoolregio in de transitie landelijk gebied

De transitie van het landelijk gebied, inclusief de landbouw en voedselproductie, is in de Regionale agenda 2023-2024 slechts beperkt, versnipperd en impliciet belegd. Er is aandacht voor vanuit de verstedelijkingsstrategie (bouwsteen Leefomgeving), het Groen-blauwraamwerk brengt kansen in beeld en ook gerelateerde onderwerp klimaatadaptatie heeft een plek in de huidige Regionale agenda. De opgave in het landelijk gebied is echter veel breder, waarbij met name de landbouwtransitie en de stikstofproblematiek op dit moment aandacht vragen. Bij veel gemeenten ontbreekt het aan een actuele visie op hun landelijk gebied. Dat gaat steeds meer knellen nu Rijk en provincie met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG) een visie en voorstellen op dat vlak vragen. Dit is extra belangrijk, omdat er vanuit het Rijk een transitiefonds (24 miljard) in het leven is geroepen voor het NPLG met doelen op het gebied van natuur, landbouw, water en klimaat.

Het algemeen bestuur heeft vanuit deze urgentie in haar vergadering op 5 juli jl. besloten om aan de Groene Metropoolregio een aanvullende rol te geven in de transitie van het landelijke gebied. Hiermee kunnen de ambities van onze regio op het gebied van *meer landschap, meer stad,* landelijk gebied en landbouw worden geborgd en vergroten wij onze kansen om aanspraak te maken op het transitiefonds. Dit voorstel heeft geen directe financiële gevolgen voor gemeenten, omdat deze werkzaamheden binnen de begroting van de Groene Metropoolregio opgevangen kunnen worden. Wij werken hierbij nauw samen met de provincie Gelderland die ook 50% bijdraagt in de kosten.

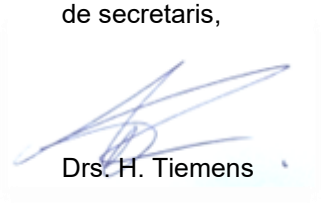
Via de bijgevoegde bouwstenennotitie raadsinformatiebrief over de aanvullende rol van de Groene Metropoolregio in de transitie landelijk gebied kunt u uw gemeenteraad hierover informeren.

[1] Uitvoering van de verstedelijkingsafspraken tijdens de BO MIRT 2022.
[2] Uitvoering van het NOVEX ontwikkelperspectief.

Met vriendelijke groet,
het algemeen bestuur van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

de voorzitter, de secretaris,

Drs. H.M.F. Bruls Drs. H. Tiemens

Bijlagen:

- Regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Bouwstenennotitie raadsvoorstel regioarrangement Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Bouwstenennotitie raadsinformatiebrief opdracht transitie landelijk gebied